

petisse fertur : Nosse bonos, malos vitare. ALEX. *ab Alex.*, l. IV, c. VII.

Aristippus interrogatus, quid in vita maxime admirandum esset respondit? Vir bonus inter improbos. STOB. s. XXXV.

Themistocles Dux Atheniensis prædium venale proponens jussit a præcone addi : Et vicinum habet bonum. PLUTAR. *in polit.*

Dentices pisces societatis tam amantes sunt, ut non ferant a gregalibus suis se separari, atque hac mutua societate se contra piscatores tementur : nam ubi hi cibum demiserint, congregati, et in orbem consistentes circumspiciunt, et quasi signo dato admonent, ne propius accedant. Accidit autem, ut interdum solivagus quispiam haurum devoret, ac proin solitudinis suæ penam morte luat. FAB. *conc.* VIII, *in Dom.* 1, *post. Pas. h. lit. C.*

SOCIETAS MALA. — Sturnus cum didicisset hæc verba : Cave tibi a mala : eaque frequenter cecinisset, tandem alii sturnis se adjungens in aucupis retia incidit; ubi advertit, se monitum suum suo damno non servasse. MAJOL. *coll.* 1. *Can.*

Versat nos, inquit Seneca, et præcipitat, traditus per manus error, alienisque perimus exemplis. Nemo sibi tantum errat, sed aliis erroris causa, et auctor est. SENECA *apud Drex.* *in Nicet.*, l. I, c. IX.

Unicus socius plures interdum corrumpere potest;

Sicut Grex totus in agris,
Unius scæbie cadit, et porrigine porci.
Uvaeque conspecta livorem ducit ab una.
JUV. SAT. II.

Sumuntur a conversantibus mores, sicut Seneca, et ut quædam in contactos vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. SENECA, l. III, *de in c.* VIII.

Ergo vitæ cum quidam pater stemmata nobilis et senex, duos filios in lacu se natando exercentes aspiceret, subito eorum alter in voraginem incidit, cumque frater ei succurere vellet, etiam ipsum secum in profundum traxit. Idem sæpe malis sociis evenit. ENGELER. *in eod. sect. Epiph.*, § 3.

NECESSITAS. — Nullius rei sine socio jucunda possessio est. SENECA, *ep.* II.

Si quis est, qui congressus, et societates hominum ferre non potest, aut nullo egeat, quod seipso contentus sit, is profecto in parte civitatis non est habendus. Ita vel bel-

lua, vel Deus putandus est. ARIST., l. I, *de republ.*

Fac nos singulos, inquit Seneca, quid sumus? prædæ animalium, et victima, ac vilissimus, et facillimus sanguis. Quoniam cæteris animalibus in tutelam sui satis virum datum est. Quæcumque vaga nascuntur, et actura vitam segregem, armata sunt; hominem imbecillitas eingit, non unguem vis, non dentium terribilem cæteris fecit. Nudum, et infirmum societas munit. SENECA, l. IV, *de benef.*, c. XVIII.

AXIOMATA.

Qui tangit piecem, inquinabitur ab illa. *Ecc.* XIII, 1.

Homo homini lupus. Homo homini dæmon. GRANAT, s. CXXLIII, *loco com.*

Comes facundus pro vehiculo est in via. *Se. in prov.*

Scabiosa ovis totum inficit gregem. *Se. ep.* II.

Nulla sine socio jucunda possessio.

Frater, qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma. *Prov.* XVIII, 49.

AUCTORES.

Hieremias Drexelius in Niceta, l. I, c. XIX.

Henricus Engelgrave in cælo Empyreo in festo Epiph.

Joannes Busæus in Panario V. Societas mala.

Discipulus concion. LVI.

Matthias Faber, p. 3, operis tripartiti variis in concion.

Ludovicus Granatensis in locis com. f. 243.

Laurentius Beyerlink in theatro vitæ hum. V. eodem.

Josephus Langius in Polyanth. V. eodem.

SOLATIA SPIRITUALIA.

PROEMIUM.

Quantopere hujus etiam Tituli tractatio sit necessaria, ex eo facile colligitur, quod, cum, teste S. Scriptura, omnes homines oporteat per multas tribulationes introire in regnum Dei, merito solatio roboreque indigere credantur, ad ejusmodi tribulationes æquo patientibus animo sufferendas. Etsi vero spiritualibus ejusmodi solatiis passim scateant libri utilissimi Asceta-

rum, quia tamen idem, vel ad manus non habentur, vel ob fusiorem tractationem legere non cuique vacat, visum est opera pretium me facturum, si in compendium similia solatia redigantur, quod cum ab antiquo aliquo Auctore impresso quidem, sed sine nomine, percommodè præstitum repererim, ea ipsa solatia, eisdem pene verbis, licet mutato ordine, Lectori communicanda censui. Fateor quidem, ea satis succinctorie fuisse proposita, sed quia hæc non cuivis, sed sapienti Lectori suggero, facile is eorum sensum et energiam capiet, aliisque simplicioribus fusiis explicare et suggerere poterit. Dividetur autem hic Titulus in tria capita, quorum primum solatia Religiosis præcipue convenientia; alterum secularibus potissimum aecomodata; tertium utrisque servientia continebit.

CAPUT I.

SOLATIA PRO RELIGIOSIS.

Circa difficultatem in virtutibus acquirendis.

Quia virtus secundum naturam vitia vero inimica et infesta, teste Seneca, quid autem facilius relinquere, quam inimicum?

Quia vitia faciunt contemptibilem; quis non ultro deserit deprimementem se?

Quia ut anima justi est cælum, teste Bernardo, ita anima peccatoris infernus ob vitia; velut diabolus, ob tenebras ignorantia, ob ignem prave concupiscentia; quis infernum non ultro fugit, et libenter, ac facile?

Quia angusta est via, quæ ducit ad vitam, eo quod angusto initio incipitur, sed processu temporis ineffabili delectationis dulcedine dilatatur. Hinc Salomon : Ducam te per semitas æquitatis, quas cum ingressus fueris non ardebuntur gressus tui, et currus non habebis offendiculum.

Quia quemadmodum minuta lumina claritas solis obscurat, sic dolores, molestias, injurias, virtus magnitudine sua elidit, et primit.

Circa carentiam prælationis Ecclesiasticæ.

Quia, teste Gregorio, si perversa perperant; tot mortibus digni sunt, quot ad subditos suos, perditionis exempla transmittuntur.

Quia, si sanguinem Christi in vase fictili commendatum haberes, an non in discrimine tanto sollicitus esses, si sæpe illud vas

tecum portare deberes? quanto magis, quando anima pretioso sanguine emptæ commendata sunt.

Quia Benedictus XII. Papa dixisse fertur : Creditur Papatus aliquid magni esse, cum sit nihil; nam postquam fuimus in isto stato, numquam habuimus unam horam jucundam, nec habere intendimus usque ad mortem nostram; quid erit ergo minor dignitas?

Circa paupertatem voluntariam.

Quia, sicut arbor tempore hyemis nudata vestitur floribus in vere : ita anima in hoc mundo, et hac vite hyeme spoliata rebus terrenis, induetur in altera vita veste gloria.

Quia Regnum cæli promissum est pauperibus, cur ergo tristis es, tanto promisso cum sis dives?

Quia, si miraris divitias illius, qui castra emit et arces, cur non magis paupertatem, quæ majora operatur? Hinc S. Augustinus : Non displiceat paupertas tua, nihil ea potes ditius invenire; vis noscere, quam locupletis sit? cælum emit. Et alibi : In charitate pauper est dives; sine charitate omnis dives est pauper. Charitas est divitiarum pauperum in temporalibus ditissima. Et S. Leo : Semper inquit, dives est Christiana paupertas, nec pavet in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum Domino omnia possidere.

Quia si gauderes, quod pro uno obolo centum aureos reciperes, cur non magis, quod pro rebus temporalibus centuplum sit promissum?

Quia, sicut calix aureus, si ab omni corpore, quod sub cælo est, evacuetur, etiam ab aere naturaliter sursum ascenderet; ita multo magis anima, si a creaturis sit libera.

Quia, si gauderes, te ad subsellia Imperatoris Senatus evectum esse, cur non magis gaudebis, te per paupertatem cum Apostolis judicem mundi constitutum?

Quia paupertas sola proprie quietem animo præstat; hinc Seneca : Quietissime vivent homines si hæc duo tollerentur, meum ac tuum. Redige te ad paucæ, ex quibus carere non possis; inest paupertati, sine qua nihil est jucundum, securitas. Et S. Gregorius : Magna, inquit, est securitas cordis, nihil concupiscentia habere sæcularis; qui

nihil habet in mundo, quod diligat, nihil est in mundo, quod pertimescat.

Circa difficultatem jugi Domini.

Quia, si caput habens scabiosum, et faciem admodum deformem, libenter cum sano et pulchro capite mutares; cur non et voluntatem propriam scabiosam et vitis deformem, cum voluntate divina, quæ omnem animæ decorem conciliat?

Quia, si id, quod præcipit Deus, facimus, d quod petimus, sine dubio impetramus, teste S. Isidoro.

Quia, teste S. Aug. nullo modo onerosi sunt labores amantium, sicut piscantium, venantium, aucupantium, in eo enim, quod amatur, aut non laboratur, aut labor amatur. Hinc Psal. dicit: Pingis laborem in præcepto. Quemadmodum scilicet imago sub columna lapidea sculpta, vel depicta, quæ stat incurviata, ac si portet grave aliquid, cum vel nihil potest, aut minime sibi grave; unde merito S. Bernardus: An non labor fictus jugum suave, crux inuncta?

Quia, si in tenebroso et periculoso itinere constitutus, nihil magis optas, quam lumen, etiamsi non sine labore et impensis illud custodire possis; cur non, et in itinere periculoso ad cælum versans amas præcepta Domini, de quibus David ait: Præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Et: Lucerna pedibus est.

Quia, si jucundum tibi est, citharam tractare, ut tædium leves laborum; cur non magis adhibes citharam mandatorum Dei, de qua iterum David dixit: In decachordo, et psalterio psallam tibi? Hinc S. Aug. Decachordum et psalterium signat decem præcepta legis.

Quia, si amantes optarent arcissimis vinculis sibi mutuo connecti, cur tu refugias per vincula præceptorum arcitius Deo alligari? an nescis, quod in Threnis dixit: In funibus Adam traham eos, in vinculis charitatis?

Quia, si gauderes ad mensam principis admitti, et eodem cum ipso cibo vesci, an non potius gratulari tibi debes, quod ad mensam Christi admissus, eodem cum ipso cibo fruaris, juxta illud: Cibus meus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me.

Circa superiores malos.

Quia, teste S. Augustino, si bonus fuerit, qui tibi præest, nutritor tuus est; malus si fuerit, tentator tuus est. Et nutrimenta libenter accipe, et in tentatione probare.

Quia, qui custodierit præceptum (non attendens, a quo ponatur) non experiatur malum, teste Ecclesiastico. Hinc et Petrus: Quis vobis nocet, si boni æmulatores fueritis? scilicet superiores mali sunt pugiles et argumenta dantes, occasionem artis et scientiæ ostendendæ prebentes.

Quia obediens talis loquitur victorias. 1. Contra elementa, ut ostenditur in aqua ascendente ad os putei, quando Monachus dixit: O putee, Abbas meus præcepit, ut hauriam aquam. 2. Contra vegetantia, ut apparet in arbore sterili Joannis ex obedientia quotidie eam rigantis fructus proferente. 3. Contra sensitiva, ut apparet in leone capto, et crocodilis ab alio obediente mansuefactis. 4. Contra rationalia, ut testatur quotidiana experientia, et Dominus in Levit. Si in præceptis meis ambulaveritis, persequemini inimicos vestros, et corruent coram vobis. 5. Contra Deum, ut testatur sol ad Josue vocem consistens.

Quia, sicut si arbori abscondantur proprii rami, et inferantur ramusculi nobilioris arboris, illa hujus fructus producere incipit; ita, si propria voluntas homini adimatur, et divina inferatur, istius etiam fructus producit.

Quia Dominus in domo Bethanias, (quæ significat domum obedientiæ) et Simonis (qui significat obedientem) sæpius divertere voluit.

Quia obedientia est navis celerrime ad portum salutis vehens; quid ergo curas, si narchus sit homo malus, modo te bene ad portum dirigat?

Quia obediens velut equus tendit ad patriam cum non propriis pedibus judicii et voluntatis, sed alienis, scilicet superioris, feratur.

Quia obedientia est scala a Jacob visa. 1. Quia per illam in altum ascenditur, dicente Domino per Isaiam: Dum non facis vias tuas, et non invenitur voluntas tua, tunc delectaberis super Domino, et sustollam te super altitudinem terræ, et cibabo te hæreditate Jacob patris tui. 2. Quia, sicut scala habet septem gradus, scilicet obedire libenter, sim-

placiter, hilariter, velociter, utiliter, humiliter, constanter. 3. Quia, sicut scala duo habet latera, ita, et obedientia abrenunciationem duplicem, judicii, et voluntatis. 4. Quia, sicut scala Jacob erecta stabat, ita et obedientia per suam intentionem non nisi sursum tendit, et per culmen suum attingit Deum, dum non nisi ejus beneplacitum quaerit. 5. Quia sicut scala Jacob innixus est Deus, ita et obedientiæ. Hinc S. David: Tenisti manum dexteram meam, et in voluntate tua deduxisti me, et cum gloria suscepisti me.

Circa votorum difficultatem.

Quia dicit S. Augustinus: Non te vovisse peniteat, imo gaude jam non tibi licere, quod cum detrimento tuo licuisset. Felix necessitas, quæ te ad meliora compellit.

Quia, si liber esses, magis forte constrictus esses, juxta illud Salomnis: Iniquitates suæ capiunt imperium, et funibus peccatorum suorum quisque constringitur. Hinc, et S. Augustinus: Suspira ham ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate; velle meum tenebat inimicus, et inde mihi catenam fecerat, et constringeret me; quippe ex voluntate perversa facta est libido, et dum servitur libidini, facta est consuetudo, et dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Et alibi: Vincula hujus mundi habent asperitatem veram, jucunditatem falsam, certum dolorem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, spem beatitudinis inanem.

Circa Religiosorum molestias.

Quia mundus clamat: Ego deficiam; caro clamat: ego inficiam; diabolus clamat: ego decipiam; Christus dicit: ego reficiam. Quem modo sequendum putas?

Quia, teste S. Bernardo, mundus plenus est spinis; in terra sunt; in tua carne sunt; versari in his, et minime lædi, divinæ potentia est, non virtutis nostræ.

Quia, teste S. Hieronymo, quod Angeli faciunt in cælis, hoc Monachi faciunt in terris. Cur ergo tristaris de commisso Angelorum officio?

Quis in Paradiso habitare non desideret? Atqui Petrus Ravennas ait: Si Paradisus in hac vita est, vel in claustro, vel in scholis est. Quod enim extra hæc duo est, plenum

est anxietate, inquietudine, amaritudine, formidine, sollicitudine, et dolore. Et S. Bernardus: Claustralis Paradisus ad suavem spirantis austri elementiam, quasi tot floribus austri verna, quot virtutibus abundat.

Circa abdicationem propriæ voluntatis.

Quia, teste S. Bernardo, grande malum propriæ voluntatis; cur ergo hoc malo liberatum te doles?

Quia propria voluntas infernum aperit, juxta id S. Bernardi: Cesset voluntas propria, et infernus non erit, cur ergo clavam ad infernum non libenter abjicis?

Quia, si Deus tibi omnipotentiam suam communicare vellet, an non odio haberes illum, qui ab hoc munere te impediret? Atqui hoc facit voluntas propria, dum te a voluntate divina impedit, per quam omnipotens efficeris, juxta illud S. Hieronymi: Voluntas perfecta faciendi pro opere reputatur facti. Et S. Augustinus: Quidquid vis, et non potes, factum Deus reputat. Et iterum S. Hieronymus: In lege opera requiruntur, in Evangelio voluntas quaeritur, quæ etiam si effectum non habuerit, tamen præmium non amittit. Et S. Gregorius: Non est manus vacua a munere, si arca cordis plena fuerit bona voluntate.

Quia, teste S. Leone, nihil arduum humilibus, vel asperum mitibus, et facile omnia præcepta veniunt in effectum, quando, et gratia præterdit auxilium, et obedientia mollit imperium; nec dura tibi necessitate servitur, ubi diligitur quod jubetur.

Circa distractiones pro salute proximi.

Quia, teste S. Bernardo, is puritatis interioris gloria non fraudatur, qui dicere potest cum Propheta: Oblivioni datus sum, tamquam mortuus a corde: bona oblivio, si te ipsum nescias, ut proximo prosis. Bene autem mortuus es a corde, si jam tibi vivere non studeas, sed ei, qui pro te mortuus est: sane in tanta oblivione sui necesse est cor bene esse conscium sibi, quo se in lucra securius foris extendat, quam securam intus reliquerit conscientiam.

Quia S. Bernardus ait: Noli, noli nimis insistere oculis contemplationis, quia meliora sunt ubera prædicationis. Nam etsi Rachel formosior, Lia tamen fecundior est.

Quia communis utilitas speciali, et ideo etiam doctrina silentio, sollicitudo contemplationi, et labor quieti, præferenda sunt; ad quod designandum unigenitus Dei Filius non de Rachele secundum carnem, sed de Lia progenitrice, natus est. Nec legitur, eum in domum suam Maria, sed Martha, excepisse.

Quia, si mille pondera auri darentur, libenter contemplationem omitteres, ut pauperibus subvenires, cur eam omittere non vis, ut animas lucreris.

Circa defectum virtutis.

Quia hæc ipsa opinio defectus est via ad virtutem, nam, teste Seneca; Nulli præclusa est virtus, omnibus patet, omnes admittit, omnes invitat, non eligit Dominum, non censum, nudo homine contenta est.

Quia hoc ipso quod doles de virtutum carentia, ostendis te amare virtutes, ergo vel proprias amas (et sic utique habes eas) vel alienas, et hoc iterum signum est eas te habere; quia Seneca ait: Scias eum multis virtutibus abundare, qui alienas amat. Nimirum quia jam olim etiam Augustinus asseruit. Ille habet virginitatem, ama illam, et tua est etc.

CAPUT II.

SOLATIA PRO SECLARIBUS.

Circa carentiam mundanæ prosperitatis.

Quia sic Christo, et Sanctis assimilaris. Quia prospera seducunt, adversa perdunt ad patientiam.

Quia prosperitas animam suspectam facit, adversitas probat.

Quia ut segetem nimia sternit ubertas, et rami onere franguntur, ita animus prosperitate corrumpitur.

Quia adversitas est signum medici divini nondum de salute nostra desperantis. Vitulus maectandus liber ad pascea admittitur.

Quia vexatio dat intellectum; quicumque stultus est in culpa, sapiens erit in poena, teste Gregorio.

Quia tribulationes sunt via aspera ducentes ad caelum, prosperitas via iucunda ducentes ad infernum.

Circa carentiam fortunæ.

Quia fortuna est rota, in qua post elevationem semper depressio timeanda est.

Quia fortuna nihil aliud est, quam insidiam.

Quia fortuna est mari similis, ubi repente tempestas exurgit navigia absorbens.

Quia dolor de infortunio convincit te non esse bonum, nam bona omnia cooperantur in bonum, et sapiens omnia sua secum portat.

Quia ille bonus est artifex, qui de omni materia potest optimum facere. Hinc Seneca: Sapiens si licebit, virtutem in divitiis explicabit, non minus in paupertate quamcumque fortunam accepit, aliquod memoriale ex illo efficiet.

Quia, qui usus est alienis, gratias potius agere debet, cum auferuntur.

Quia cælum modo lucidos, modo tenebrosos dies profert, annus nunc floribus et fructibus, nunc nivibus et frigoribus terram replet; mare jam tranquillitate blanditur, jam procellis minatur; cur a sola fortuna constantiam exigamus favoris?

Quia famulus a ludente Domino colaphum accipiens non ægre fert; atque ludit in humanis divina potentia rebus.

Quia nemo sitim stercoreum, aut famem habere cupit; quid autem aliud sunt omnia terrena, nisi stercorea?

Circa carentiam ornatus corporis.

Quia injuriam facit Artifici, qui ornatum adjicit imagini ab ipso factæ. Hinc Boetius; alia quidem suis contenta sunt; vos autem Deo mente consimiles a rebus infimis excellentis nature ornamenta captatis; nec intelligitis, quantam Conditori vestro faciatis injuriam. Ille genus humanum terrenis opibus præstare voluit, vos dignitatem vestram infra infima quæque detruditis.

Quia impossibile est ab extrinsecis laudari, nam teste eodem Boetio, si quid ex appositis luceat, ipsa quidem, quæ apposita sunt laudantur; illud vero his teetum atque velatum, in sua nihilominus fœditate perdurat. Quia, teste S. Ambrosio, neglecta decoris cura plus placet; et hoc ipsum, quod nos non ornamus, ornatus est. E contra vero eo ornatum perdit, quo se corporaliter ornare querit.

Quia corpus ancilla est animæ; non deest

autem magis ornari ancillam, quam dominam.

Quia, teste S. Gregorio, pro sola inani gloria vestimentum pretiosius quaeritur, res ipsa testatur, quia nemo vult tibi pretiosis vestibus indui, ubi ab aliis non possit videri. Et, teste S. Bernardo, vanum cor vanitatis notitiam ingerit corpori, et exterior superfluitas interioris vanitatis indicium est, mollia indumenta animi molliem indicant. Quis autem nolit indicium criminis carere coram iudice apparens?

Quia, teste S. Hieronymo, si vir, vel mulier se ornaverit, et vultus hominum ad se provocaverit, etiamsi nullum inde sequatur damnum, iudicium tamen patietur æternum, quia venenum attulit, si fuisset, qui hiberet. Quis autem venenatum ornatum non horreat?

Quia, teste S. Augustino, verus ornatus Christianorum boni mores sunt. Hinc David: Omnis gloria filiæ Regis ab intus.

Circa defectum habitationis.

Quia in loco peregrinationis nemo curat de habitatione pretiosa stabili sibi providere.

Quia nemo gloriatur de luteis ædificiis; quid autem aliud sunt domus nostræ.

Circa carentiam temporalis potestatis.

Quia plus ab hostibus appetuntur duces, quam milites; et vehementius a ventis vexantur culmina altiora, quam infima.

Quam vana est potentia, quæ nec in mensa solatii tempore est secunda, sed sic ipsos, quibus nititur, habet anxia formidare.

Quia, teste S. Augustino, optandum est, ut non nisi contra vitia detur potestas, propter quæ vincenda potentes nolunt esse homines, et volunt propter vincendos homines; at quid hoc, nisi, ut vere victi falso vincant; nec sint veritate, sed opinione victores.

Quia, si inter mures videres unum aliquem sibi jus, ac potestatem vindicantem, quanto movereris cachinno? Idem est, si potestatem inter homines arroganter tibi vindices.

Quia, si quid naturalis boni inesset potentia numquam pessimis obveniret; respuit enim natura, ut contraria jugantur. Hinc S. Augustinus: Apud viros bonos indigna sit ipsa dignitas, quam multi indigni possi-

dent. Et Boetius: Talia sunt prædicatoria, qualia præmiserint subjecta. Certe si quis multiplici consulatu functus ad barbaros veniret, non eum venerandum barbaris potentia faceret.

Quia quanto quis altius erigitur, tanto curis gravioribus oneratur, eisque ipsis populis mente, et cogitatione supponitur, quibus præponitur dignitate, ut ait S. Gregorius.

Quia, eodem teste, sæpe misericors Deus, qui suos tenere diligit, eos sollicitate ab exterioribus actionibus custodit. Nam, et plerumque paterfamilias ad eum laborem servos dirigit, a quo subtiles filios suspendit.

Quia majoritatis status inducit majoritatem periculi, peccati, et poenæ; nam ut in corporibus, ita et in imperio gravissimus est morbus, qui a capite diffunditur, teste Seneca, et S. Gregorio: quanto quisque honore splendoris celsior est, tanto, si delinquat, peccator major est.

Quia, teste S. Gregorio, sæpe suscepta cura regiminis cor per diversa verberat: et impar quisque invenitur ad singula, dum confusa mente dividitur ad multa.

Quia, qui dispensandis rebus terrenis præsidet, occulti hostis jaculis latius patet, eodem teste.

Quia filius Principis non tristatur, si caret officio vili alicujus mechanici artificis: cur ergo Filius Dei doleat, si careat officio vili temporanæ potestatis.

Quia, teste Hugone, solus is regnat, qui deposito cordis imperio, lege rationis, ordinat totam familiam motuum interiorum et exteriorum.

Quia sicut hominibus Reges, ita et Regibus dominandi desideria dominantur: hoc est regnum, nolle regnare, cum possis. Vis ergo regnum? do tibi magnum, rege te ipsum.

Circa carentiam liberorum.

Quia vix fieri potest, ut non multis curis, ac tristitiis affligaris inde; cur ergo materiam tanti mali ultro optas?

Quia, si nomen tuum conservari petas, quid stultius, cum plures forte alibi temere sic vocentur? si senectutis præsidium, quid infirmius, cum sæpe citius moriatur: si haeredes, cur non magis eos optas, qui plus tibi honoris et solatii, tum in hac, tum in altera vita causabunt?

Circa defectum natalium

Quia, ut in Lib. Decretal. dicitur, Orosius Papa filius fuit Stephani Subdiaconi; Bonifacius filius Jucundi Presbyteri; Felix Papa filius Felicii Presbyteri; Agapitus Papa filius Gordiani Presbyteri; Theodorus Papa filius Theodori Presbyteri de civitate Jerosolyma; Silverius Papa filius Siludri Episcopi. Deus dedit Papam filium Jucundo Presbyt. Gelasium Papam ex Patre Valerio Episcopo; cur ego tu erubescis ob natalium defectum?

Quia, teste S. Augustino, undecumque homines nascentur, si parentum vitia non sectentur, honesti, et salvi erunt; semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est et eo male utentibus male erit, non ipsum aliquando malum est. Et S. Chrysostomus: Ex meretricis natus, aut adultera, si virtute propria decoeret, parentum suorum non dedecorat opprobriis.

Quia, teste S. Hieronymo, nasci de adulterio non est culpa illius, qui nascitur, sed qui generat: quomodo in seminibus non peccat terra, quæ confovet; non semen, quod in sulcis jacitur, non humor, vel calor, quibus temperata frumenta in germen pululant; sed v. gr. fur, vel latro, qui fraude, vel vi eripit semina.

Quia semper inter illas sacri ventris angustias sacra Dei manus operatur, idemque est creator corporis, et animæ; noli ergo despiciere bonitatem figuli, qui te plasnavit, et fecit: ipse est virtus Dei, et sapientia.

Quia Dominus ipse non solum voluit de alienigenis, sed etiam adulterinis commixtionibus nasci.

Circa carentiam nobilitatis.

Quia, ut liber Decretalium dicit; nos, qui possumus, non ex locorum, vel generis dignitate, sed morum nobilitate, innotescere debemus.

Quia, teste S. Hieron. sola apud Deum libertas est, non servire peccatis, summa apud Deum nobilitas, clarum esse virtutibus. Et S. Chrysostomo: Ille tunc integram suam nobilitatem putet, si dedignetur servire vitii, et ab eis superari.

Quia, teste S. Hieron. ille apud Deum preest potior, non quem nobilitas generis, nec dignitas sæculi, sed quem devotio fidei, et sancta vita commendat.

Quia, eodem teste, nescit Religio nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed animas inspicit.

Quia, ut idem iterum ait, plerumque nobilitas carnis ignobilitatem parit mentis.

Quia, teste S. Chrysost., patrem omnes habemus Abraham, quid ergo prodest ei, quem sordidant mores, clara generatio? aut quid nocet illi generatio vilis, quem mores adornant? Quid nocuit Abraham, quod habuit patrem Pharam luteorum Deorum cultorem? Nonne separatus a genere suo positus est in caput fidelium, ut non jam diceretur filius peccatorum, sed pater Sanctorum? non potuerunt ejus gloriam sordidare patrum errores. Stannum de argento egreditur, sed non est argentum; itaque colatum argentum servatur, sed stannum foras expellitur. Melius est de contemptibili genere clarum fieri, quam de claro genere contemptibilem nasci; qui enim de claro clarus nascitur, gloria claritudinis ejus non est ejus solius, sed communis videtur; qui autem de contemptibili genere clarus egreditur, tota gloria claritudinis ejus solius est. Similiter qui de contemptibili genere contemptibilis nascitur, omnis turpido solius ipsius est; ideo melius est, ut in te gloriantur parentes, quam tu in parentibus.

Quia nobilitas extrinseca aliena est; unde, teste Boetio, illi solum sunt clari, qui ob virtutem suam prædicantur; quare si tuam non habes, splendidum te aliena claritudo non efficit.

Quia, qualiumcumque parentum sit filius, sola opinione ignobilis erit.

Quia omne hominum genus in terris simili surgit ab ortu; ergo, si pater est Adam, cunctorum mater est Eva. Omnes nonne sumus nobilitate pares?

Quia, sicut Rex Franciæ, cum quidam Dux Austriæ illi scribens longissimum titulum apposuisset, repeli eum jussit, et quoties v. gr. lectum est: Leopoldus Dux Austriæ etc. semper subjecit, et ego Rex Franciæ, et sic ad singulos titulos, indicans, plus esse Regem Franciæ, quam omnes titulos illos habere; ita et anima Christo desponsata dicere potest ad omnes mundi titulos: Et ego sum sponsa Christi, et regina cæli: ego sum rex cæli.

Circa carentiam divitiarum.

Quia possessæ onerant, amatæ inqui-

nant, amissæ cruciant, teste Sancto Bernardo.

Quia terrena substantia, æternæ felicitati comparata, pondus est, non subsidium, teste S. Gregor.; hinc S. Bernardus, postquam audierat, sexcentas marchas per quemdam Abbatem sibi transmissas esse amissas, dixisse fertur: Benedictus Deus, qui nobis pepercit ex hoc onere.

Quia pacem turbant, et animi quietem: hinc, cum Diogeni a capite fur de nocte sacculum cum nummis subtrahere conaretur: Tolle, inquit, infelix, ut facias utrosque dormire. Idem expertus faber ferrarius semper cantans, et post crumenam a divite receptam, quam clanculo hic in officinam procecerat, merore affectus.

Quia, teste S. Augustino: Aurum est materia laborum, periculum possidentium, enervatio virtutum, malus dominus, proditor servus.

Quia, teste S. Chrysostomo: Divitiarum sequela est luxuria, ira intemperans, furor injustus, arrogantia, superbia, omnisque irrationabilis motus.

Quia fidei homini, teste Bernardo, totus mundus divitiæ sunt, totus plane, quia tam ad-versa, quam prospera ipsius, æque omnia servantur ei, æque cooperantur in bonum: ergo avarus terrena esurit, ut mendicando mendicat, iste contemnendo servat.

Quia spinæ divitiæ sunt, teste Salvatore: cur ergo spinam ex pede ejicis, et cor tuum noxiis spinis replere ultro stagas?

Quia divitiæ, teste S. Augustino, ingentur curas semetipso privantes: hinc venditis, inquit, rebus vestris, nullum majus earum accepimus pretium, quam nos ipsos, impleri enim talibus nostris non eramus.

Quia, ut Seneca docuit, ratio arbitra est honorum et malorum, aliena et externa pro vilibus habet, omne illi bonum in animo est. Et alibi: Huc cogitationes tuæ tendant, huc cura, huc opera, omnia alia Deo vola missurus, ut contentus sis temetipso, et ex te nascentibus bonis. Et iterum: Contentus est sapiens ad bene vivendum, et non ad vivendum; ad hoc enim rebus multis illis opus; ad illud tantum animo sano et erecto, despiciente fortunam.

Quia si ad naturam vives, numquam pauper, teste Seneca; si ad opinionem, numquam eris dives.

Quia summa dementia est hæredis sui res procurare et sibi omnia negare, magna enim hæreditas ex amico inimicum facit, plus enim gaudebit morte tua, quo plus accepit.

Quia veræ divitiæ non opes sunt, teste S. Bernardo, sed virtutes, quas secum conscientia portat, ut in æternum dives fiat.

Quia, teste S. Bernardo divitiarum amor insatiabilis longe amplius torquet desiderio animam, quam refrigeret usu suo, utpote quorum acquisitio laboris, possessio timoris, amissio plena doloris est. Hinc et Seneca: quid refert, quantum illi in arca, quantum in horreis jaceat, si etiam alieno inhiet, si non quæsit, si quærenda computat; non enim pauper est, qui minus habet, sed qui plus cupit; nec qui plus habet, sed qui minus cupit, dives est.

Quia negotiosiores merito cum Divo Paulo dicere possunt, se esse in periculis flumium, periculis latronum, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore et ærumna, in vigiliis nullis, in fame et siti, in jejuniis multis, in frigore et nuditate. Sed et pericula inferni inveniunt eos.

Circa amissionem rerum temporalium.

Quia meminisse debes, te non semper ea habuisse; nam, teste S. Gregorio, magna consolatio est, in rerum amissione, illa tempora ad mentem revocare, quibus aliquando non habuit, quod amisit.

Quia non sunt bona hominis, teste S. Ambrosio, que secum ferre non potest: ergo de illarum amissione cur conquereris?

Quia nimis avarus est, cui Deus non sufficit.

Quia ignis cœlestis non invadit inferiora: cur ergo anima ad cœlum mente translata ad terrestria inclinat?

Quia omnia perdidisse debueras; cur de parte tantum amissa doles? nihil perdidit, qui seipsum possidet. Cogitas quod perdidisti, sed non quod evaseris.

Quia eris nunc in via expeditior, domi tuior. Exoneravit te fortuna, si intelligis, et tutiore posuit loco; damnum putas? remedium est. Defles miserum te? clamatis quod opibus excussus es? tuo vitio ista jactura tibi tam tristis est; non tam moleste ferres, si tamquam perditurus habuisses; ita Seneca.

Quia ut nullum datur purum bonum creatum, ita nec malum purum, nec damnum purum; cur ego malum in damno consideras, et non potius bonum?

Quia arenam si ex vesica amisisti, gaudes; cur non potius, si aurum ex animo, et manibus ereptum advertis, quæ majus tibi tormentum et damnum causant?

Quia palmes, si saperet, gauderet abscondi partes superfluas; cur non et tu res temporales, quæ impediunt, ne vinum gratiæ, et spiritualis lætitiæ cor tuum progrediaminet.

Quia, teste S. Augustino, qui cœlestis vitæ dulcedinem, in quantum possibilitas admisit, perfecte cognoverit, ea quæ in terris amaverat, libenter cuncta derelinquit.

Quia, teste Seneca nemo est Deo dignior, quam qui opes contemnit.

Quia, si bene vivas, et Dominus regat te, nihil deerit tibi, Hinc S. Aug. Tu Christiano, tu Dei servo, tu bonis operibus dedito, tu Domino suo caro aliquid existimas futurum? an putas, quod, qui Christum pascit, a Christo ipse non pascatur? an putas, terrenam deorant, quibus cœlestia et divina tribuntur? Unde hæc incredula cogitatio? unde impia et sacrilega meditatio?

Quia, teste S. Scriptura: Magna gloria est sequi Dominum; quid ergo erit tibi consequendum? cur ergo non gaudes te exoneratum rebus temporalibus, ut facilius Christum sequaris, et consequaris? de quo S. Hier. Christus est omnia, ut, qui propter Christum omnia dimiserit, unum inveniat pro omnibus, et libere possit clamare: Pars mea Dominus.

Circa paupertatem voluntariam.

Quia, teste S. Hieronymo, ob hoc unum est amanda paupertas, quod, a quo amaris, ostendit; quippe non habet adulatiorem comitem sibi parentem, fortunam hominis, et non personam amantem.

Quia, Seneca teste, tria præcipue extollunt Philosophiam, contemptus mobilis affluentia, appetitus futurae felicitatis, et mentis illustratio, quorum primo nihil est honestius, secundo nihil felicius, tertio nihil ad amborum compendiosam adeptionem efficacius.

Quia iterum, testante Seneca, aut pauper sis, necesse est, aut pauperi similes, si

vacare animo vis. Hinc et S. Augustinus inquit, Philosophiæ (tu dic perfectionis) magistra inopia est.

Quia paupertas est sanitatis magistra, curarum remotio, absque solitudine semita, sapientiæ reparatrix, negotium sine damno, intractabilis substantia, passio sine calumnia; sine incerta fortuna, sine solitudine felicitas.

Quia, si gauderes, te Vice-Regem in aliquo loco creatum, vel te missum ab Imperatore, ut loco ipsius debitum servitium, aut honorem alicubi reciperes, cur non magis gaudeas, ut loco Dei, quiddam in elemosynam tibi datur, aut alias charitatis exhibeatur, recipias, ut quasi thesaurarium ipsius agas?

Quia tot in Scriptura sententiæ de pauperibus sunt prolatae, ut palpare possit pauper felicitatem suam: nam 1. Christus beatus dixit. 2. His præparat cenam: Parasti in dulcedine tua pauperi Deus. 3. Adjuvat: Adjuvat pauperem de inopia. 4. Eligit, teste Isaia: Elegi te in camino paupertatis, Et S. Jacob: Nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo? 5. Desiderium pauperum exaudivit Dominus. 6. Memor est illorum: Nonne in finem oblivio erit pauperis? 7. Est sollicitus pro illis? Ego autem medicus sum, et pauper, Dominus sollicitus est mei. 8. Factus est Dominus refugium pauperi etc. 9. Et teste Isaia, factus est fortitudo pauperi. 10. Salvat; nam parcat pauperi, et inopi, et animas pauperum salvat faciet. Et H. Reg. II. Populum pauperem salvum facies. 11. Assumit: Tibi derelictus est pauper etc. Pater meus, et Mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me. 12. Est spes eorum. Hinc Isaia: in ipso sperabunt pauperes. 13. Providet de equis, ut Lazaro medico, etc.

Quia quos morum infirmitas vulnerat, paupertatis medicina curat, teste Gregorio.

Circa carentiam amicorum.

Quia si malus erat, multum gaudere debebas; si bonus, non perdidisti, quia teste S. Bernardo, quando nos moriendo deserunt quos amamus, novimus eos non in æternum relinquere nos mansuros, sed aliquantulum præcedere secutores.

Quia S. Sebastiani ad amicos Marci et Marcelliani adhortatio solari debet; Nolite

timere, non separabuntur a vobis, sed vadamus vobis præparare sidereas mansiones, in quibus una nobiscum, et cum filiis vestris in perpetuo gaudio erunt manentes. Nolite, o amici, revocare quos diligitis, a vita ad mortem, a gaudio ad luctum, a lumine ad tenebras.

Quia talis amor plerumque amaritiei multum continet. Hinc Cicero: Amari jucundum est, si curetur, ne quid insit amari.

Circa carentiam familiaritatis cum mulieribus.

Quia, si venenata animalia fugis, cur non multo magis mulierem, quæ venenum concupiscentiæ animæ tuæ instillat?

Quia, si Sirenum cantum Ulysses, et socii detestati sunt; cur tu colloquia mulierum amas, quarum cantu tolerabilius est audire basiliscum sibilantem; teste S. Augustino.

Quia, si terram spinis consitam non facile calcas, cur ultro te in mulierum familiaritatem insinuare cupis, ubi nihil, nisi spinæ cor vulnerantes reperitur?

Quia Adam, Sampsonem, Regem David, et Salomonem femina decepit: quis modo tutus erit?

Quia uti, juxta vulgare proverbium, nimia familiaritas contemptum parit, ita cum mulieribus sæpe conceptum parit.

Quia, si avem stultam credis, cum virgæ insidet visco illita, cur tu prudens esse cupis, et tamen viscosæ mulierum conversationi adhæres.

Circa carentiam conjugii.

Quia, teste S. Ambrosio, copula nuptialis non est quasi culpa vitanda, sed quasi necessitatis sarcina declinanda.

Quia uxor non permittit virum suum esse, uti indicavit, teste Valerio Maximo, Metellus, cui cum a Mario filia dote dives, forma amabilis, genere clara, fama felix offerretur, respondit: Malo meus esse, quam suus. Cum vero Marius subjiceret: Imo ipsa erit tua; Resp. iterum Metellus: Virum oportet esse uxoris; logieum enim est adagium, talia fore predicanda, qualia subjecta esse præmiserint.

Quia, teste Diogene, nulla uxor est tam bona, in qua non aliquid invenias, quod conqueraris. Hinc eodem Valerio teste, cum Pachimus Rex Ario vicino suo diceret: Amice, arborem habeo in horto infelicem,

in qua se prima uxor mea suspendit, et postmodum secunda, et tertia. Resp. Arius: Miror te in tantis successibus lacrymas invenisse, cum arbor illa iterum, ac tertio tibi dispendia suspenderit. Amice, da mihi de arbore illa surculos, quos seram.

Quia, ut idem Diogenes dixit, mulier speciosa est templum super cloacam edificatum.

Quia, teste S. Hieron., Adam, Sampsonem, Regem David, et Salomonem femina decepit, quis modo tutus erit? S. Ambr. Sampson, inquit, validus, et fortis leonem suffocavit, sed amorem suum suffocare non potuit; vincula solvit hostium, sed suarum non solvit nexus cupiditatum; messes incendit alienas, sed unius mulieris accensus igniculo, messes suæ virtutis amisit. Sed et Valerius: Sol hominum Salomon, thesaurus deliciarum, sapientiæ Domini singulare domicilium, crasso tenerarum offuscatus atramento, lucem animæ suæ, gloriam domus suæ, feminarum facinore amisit.

Quia uxor cum amatur, amaro pungit sollicitudinis aculeo. Hinc Hugo: Quæta est vita, quam non uxoris suspicio, non sollicitat ancillarum sumptus, nec conturbat filiorum perversitas, quæ munditiæ gignit florem, pietatis parit fructum, bonæ conscientie profert odorem.

Quia nihil magis insidiatur, quam mulier. Hinc Seneca: duo genera lacrymarum habentur in oculis feminarum, unum veri doloris, alterum insidiarum. Et Valerius: Amice, det tibi Dominus omnipotens omnipotentis femina fallacia non falli, quia audax est ad omnia quæcumque vel amat, vel odit femina, et artificiosa est nocere, cum vult. Lege Aureolum Theophrasti, et Medeam Jasonis, et vix pauca invenies impossibilia mulieri. Sed et Cato Uticensis: Si absque femina esset mundus, conversatio nostra non esset absque diis. Verbo nemo feminarum execratur ludibria, nisi lusus, ut bene notavit Valerius.

Quia, Cicerone teste, Viros ad unumquodque maleficium singulæ cupiditates impellunt; mulieres ad omnia maleficia una ducit cupiditas.

Quia, eodem teste, mulier est amicitia inimica, ineflugibilis pœna, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura boni colore de-

pieta, ergo si dimittere illam peccatum est, tenere autem vere tormentum; necesse est, ut aut dimittentem adulteria faciamus, aut quotidianas pagnas tenentes habeamus.

Quia, teste S. Hieron. uxorem pauperem alere difficile est, divitem ferre tormentum. Pulchra cito adamatur, facta concupiscit. Difficile custoditur, quod plures amant; molestum possidere, quod nemo habere dignatur, minore tamen miseria deformis habetur, quam formosa servatur; nihil tutum, in quo totius populi vota suspirant: alius forma, alius ingenio, alius facietia, alius liberalitate sollicitat; aliquo modo expugnatur, quod undique incessitur.

Circa amissionem conjugū.

Quia omnia bona tecum portas, cur ergo tristaris de amissione illius, quod bonum verum non est?

Quia, teste Seneca, conjux est adventitium bonum: nec est inter illa, quæ semel alicui contingunt.

Quia, si e facilius in medio virtutis consistes. Hinc Deus Ezechiel: Fili hominis, ecce ego tollo a te desiderabile oculorum tuorum, et non planges, neque mortuorum luctum facies. Locutus sum ego, inquit Propheta ad populum mane, et mortua est uxor mea vespere.

Circa amissionem liberorum.

Quia, stultus est, teste Seneca, qui flet mortem mortalium: perire perituri, habet eos ille, cuius magis erant, quam tui, educandos tibi illos mandaverat; recepit illos, non abstulit.

Quia, si boni fuerunt, in cælum recepti magis tibi proderunt ad solatium et adiutorium; si vero mali, de gravi es onere liberatus, imo, et confusione, cum, teste Syrach, confusio patris sit filius indisciplina-tus.

Quia rapti sunt, ne malitia mataret intellectum, quia placita erat Deo anima illorum etc. an tristareris, si Princeps ad se in aula propter talenta transtulisset?

Quia, si infans fuit, major est in celo, quam Joannes Baptista fuerit in terris; si ergo B. Elisabeth de suo filio sibi gratulantur, et per eum multa dona a Deo impetrare confidebat, an non tu magis de filio tuo? etc.

Quia non sunt amissi, sed præmissi. Hinc dicere possunt, quod B. Ambr. de fratre: Quid te, mi frater amantissime, leam? non enim perdidisti usum tuum, sed commutavi. Ante in corpore inseparabilis, nunc individuus affectu; manes enim mecum, ac semper manebis; numquam te patria mihi eripuit, nec mihi patriam prætulisti, et nunc alteram præstitisti. Cœpi enim jam non esse tibi, pergimus, ubi melior mei portio est, numquam siquidem in me totus fui, sed in altero nostri pars major amborum. Utrique autem eramus in Christo, in quo, et summa universitas, et portio singulorum est.

Quia, liberi tui thesaurus fuerant (juxta illud Annæ: o omnia in te habentes, non debebamus dimittere te) in fortissima cœli arce tibi tutius asservatur.

Quia, si flosculum ex horto decerptum non doles, si Deo in altari conseretur, cur doles, recentēs tuos flosculos liberorum in cœleste templum translato?

Quia, qui propter Deum reliquerit filios, centuplum recipiet etc.

Quia, si e periculo vite corporalis, v. gr. incendio, ereptum videns gauderes, multo magis lætari debes, si liberatum a periculo inferni videas.

Quia, si gauderes e bello reducem in patriam feliciter appulisse, cur non gaudes vitæ, quæ est militia super terram, finem imposuisse, ut æterna pace fruatur?

Quia voluntas Dei, teste S. Hieronymo, sola debet sufficere ad solatium, cui nullum præponere jubemur affectum. Hinc idem alibi: Placeat homini, quidquid Deo placet, ob hoc ipsum, quia Deo placet.

Quia liberis quietem non negas cur ergo somnum mortis non potius gratuleris, quam felix adeo resurrectio sequetur?

Quia illi gaudent se evasisse ex carcere corporis; cur ergo tu doles, quod liberati sint, et retrahere cupis? non est lugenda mors, quam vita immortalis sequitur. Hinc Apostolus: Nolimus ignorare vos fratres de dormientibus, ut non contristemini, sicut cæteri, qui spem non habent. Sed et S. Ambrosius: Mortem probamus non esse lugendam, quia admodum somnus a labore mundi requiescere facit in spe resurrectionis.

Quia sentire debes de liberis, ut S. August. de amico, dum sic loquitur: Beatus qui amat te, et amicum in te, et inimicum propter te; nullum enim charum ille solus

amittit, cui omnes in illo chari sunt, qui non amittitur; te autem, Domine, nemo amittit, nisi qui dimittit.

Quia filii quasi dicunt id, quod Christus Apostolis: Expedi vobis, ut ego vadam; si enim non abiero, Paracletus non veniet ad vos etc. quia scilicet in me solo solatium ponitur.

Circa carentiam solatorum mundi.

Quia melius est gaudio carere, quam de eo habito graviter postea dolere; atqui, teste Scriptura, extrema gaudii luctus occupat. Et S. Greg. jure testat, ut, quot prius in mundo incolumes habuimus gaudia, tot de ipsis postea cogamur sentire tormenta. Hinc, et in Apocalypsi: Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit, tantum date ei tormentum et luctum.

Quia stulle illis gaudiis reficere conaris animum, quæ sitim desiderii magis irritant, juxta id: quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Quia teste S. Bernardo, illud revera verum gaudium est, quod non de creatura, sed de Creatore, percipitur: quod cum possederis, nemo tollet a te, cui comparata omnis suavitas dolor est, omne aliud, quod delectare est, omnisque aliunde jucunditas moror, omne dulce amarum, omne quodcumque molestum.

Quia vas cordis nostri, cum sit ad capiendum Deum factum, non potest ab ullo creato gaudio satiari.

Quia, teste Seneca, sola virtus præstat gaudium perpetuum et securum; etsi vero nubium materia interveniat, hæc tamen infra fertur, nec unquam diem vincit.

Quia mundana gaudia similia sunt ebrietati, quæ unius horæ hilarem insaniam longi temporis tædio pensat.

Contra servitutis jugum.

Quia, licet corporea obnoxia sint dominis, mens tamen sui juris est, ut ait Seneca. Hinc, et S. Bernardus: Voluntati, nec leges imperant, nec Principes dominantur, libera est, maxime si spiritu ducitur, quia, ubi spiritus, ibi libertas.

Quia, teste S. Ambr. ille solum servit, qui vel metu frangitur, vel delectatione irretitur, vel cupiditatibus ducitur, vel indignatione exasperatur, vel morore dejicitur, ser-

vilis enim omnis est passio. Hinc Tullius: Liber est æstimandus, qui nulli turpitudini servit. Et S. Aug. Bonus etiam, si servit, liber est; malus autem, etiam si regnat, servus est tot dominorum, quot vitiorum quorum damnationem, inquit Ambrosius, nec noctu potest fugere, quia contra se habet dominos, intra se servitium patitur intolerabile etc.

CAPUT III.

SOLATIA PRO UTRISQUE, REGULARIBUS SCILICET ET SECULARIBUS.

Circa tribulationes.

Quia roborant, ut olla per ignem, et arboris in mari robustiores fiunt.

Quia cor dilatant, ut malleus aurum, ut fiat amplior, et capax divinorum donorum; in tribulatione dilatasti mihi.

Quia tribulatio, ut aqua, 1. temperat vinum lætitiæ, ne rationem auferat, aut morbos generet. 2. Extinguit ignem libidinis, ut expertus est Monachus, jussu Abbatis vexatus ab aliis; si ergo gaudes aquam offerri, cum domus succensa est, quidni, et quando anima ardet? 3. Quia submergit hostes: operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remansit. 4. Nutrit pisces fideles, ne pereant, aut computrescant. 5. Provehit fideles in patriam. 6. Extinguit sitim cupiditatum. 7. Est apta ad baptismum spirituale.

Quia ut ignis, 1. emollit, ut ex imagine diaboli fiat imago Christi, factique, ut recipiamus colores pulcherrimos florum, seu virtutum; facile terminemur termino divini voluntatis. 2. Dissolvit vincula, ut tribus pueris in fornace: et illi Christiano, quem cum Saraceni exponerent ante sua castra, sperantes, quod Christiani sic lapides in eam partem non jacerent, ille adhortatus est, ut non desisterent propter se, et sic lapis coniectus dissolvit, illumque liberavit. 3. Quia ut ignis probat aurum, et vasa in honorem efformat. 4. Quia ut ignis rarefacit, id est, ampliorem locum virtutis occupare facit; et præterea etiam disgregat heterogenea (ceteruras) et congregat homogenea, scilicet imaginem cum suo exemplari.

Quia purgat. 1. separat paleas a tritico; 2. scoriam ab auro, et ferro; 3. facces a vino; 4. malum sanguinem a bono, ut in Phlebotomia; 5. noxios humores a stomacho, ut medicina.